

meritum

**POSTĘPOWANIE
CYWILNE**

Tom I

Postępowanie rozpoznawcze i zabezpieczające

redakcja naukowa Elwira Marszałkowska-Krześ

MERITUM

meritum

**POSTĘPOWANIE
CYWILNE**

Tom I

Postępowanie rozpoznawcze i zabezpieczające

redakcja naukowa Elwira Marszałkowska-Krześ

MERITUM

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Redaktor naukowy: *prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ (UWr)*

Redaktorzy naukowci części publikacji:

r. pr. prof. dr hab. Łukasz Błaszczak (UWr) – część I

r. pr. dr hab. Izabella Gil prof. UWr – części: II–V

Recenzent: *adw. prof. dr hab. Sławomir Cieślak (UŁ)*

Wydawca: *Magdalena Stojek-Siwińska*

Redaktor prowadzący: *Beata Wawrzyńczak-Jędryka*

Opracowanie redakcyjne: *Beata Wawrzyńczak-Jędryka*

Projekt okładek serii: *Wojtek Kwiecień-Janikowski*

Autorzy:

dr Anna Banaszewska (UWr) – rozdział XXXIV;

SSA Iwona Biedroń – rozdziały: III.2; XVI;

r. pr. prof. dr hab. Łukasz Błaszczak (UWr) –
rozdziały: I.1–4;

adw. dr Aleksandra Budniak-Rogala (UWr) –
rozdziały: III.1.B.d; VII;

SSO dr Marcin Drabik – rozdziały: IV.4, 5; XXIX;

r. pr. dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska prof. US
– rozdziały: III.1.D; V; VI; X; XII–XIV;

r. pr. dr hab. Izabella Gil prof. UWr – rozdziały:
XXV; XLII; XLV;

r. pr. dr Piotr Gil (UO) – rozdziały: XXXV; XXXIX; XLIV;

dr Łukasz Goździaszek (UWr) – rozdział XXXIII;

SSO Anna Górna – rozdziały: IV.6; XXX–XXXII;

dr Paweł Jabłoński (UWr) – rozdział II;

prof. dr hab. Przemysław Kaczmarek (UWr) –
rozdział II;

dr Grzegorz Kamieński (PWSZ w Wałbrzychu) –
rozdziały: IV.1; VIII; IX; XI.1–9, 11; XV; XIX;

dr Aleksandra Klich (US) – rozdziały: III.1.D; X;

r. pr. dr Natalia Krej – rozdział IV.2, 3;

notar. Marcin Krześ – rozdział XLI;

dr hab. Marek Leśniak prof. UWr / aktualizacja
dr hab. Izabella Gil prof. UWr – rozdział XLII;

prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ
(UWr) – rozdziały: XXV; XXXVI; XXXVII;

adw. dr Magdalena Mazur-Bądel – rozdział I.5;

SSA Andrzej Niedużak / aktualizacja
dr Oliwia Żurawińska – rozdział XVIII;

r. pr. Michał Pyrz (UWr) – rozdział XXVIII;

SSO dr Ewa Rudkowska-Ząbczyk / aktualizacja
dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska prof. US –

rozdziały: XII–XIV;

dr Magdalena Skibińska (UZ) – rozdziały: III.1.A,
B.a–c, C; XXI; XXIV; XXXVIII;

dr Joanna Szuberla – rozdział XI.10;

dr hab. Artur Tomanek prof. UWr – rozdziały:
XXVI; XXVII;

SSA Wojciech Wójcik – rozdział XI;

SSN Dariusz Zawistowski – rozdziały: XX; XLIII;

adw. dr Oliwia Żurawińska – rozdziały: XVII; XVIII;
XXII; XXIII.

© by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2021

ISBN 978-83-8223-693-4

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Strona		Numer
17	Słowo wstępne	
19	Wykaz skrótów	
23	Część I. Zagadnienia ogólne	
25	Rozdział I. Przepisy ogólne	
26	1. Pojęcie sprawy cywilnej (art. 1 k.p.c.)	1
30	2. Pojęcie drogi sądowej (art. 2 k.p.c.)	6
33	3. Klauzula dobrych obyczajów (art. 3 k.p.c.)	8
36	4. Nadużycie prawa procesowego cywilnego (art. 4 ¹ k.p.c.)	13
39	5. Moc wiążąca wyroku karnego	15
61	Rozdział II. Wykładnia prawa procesowego cywilnego	
62	1. Interdyscyplinarność zagadnienia wykładni	46
62	2. Dziedzictwo Eugeniusza Waśkowskiego	47
66	3. Granice dyskrecjonalnej władzy prawniczej	50
73	4. Problem koncepcji znaczenia	59
75	5. Założenie o racjonalności prawodawcy	60
78	6. Reguły wykładni prawa	63
101	7. Klaryfikacyjna a derywacyjna koncepcja wykładni prawa: w stronę wypracowywania paradygmatu interpretacyjnego w polskiej kulturze prawniczej	89
111	8. Inne wybrane koncepcje interpretacji wypracowane w polskim prawoznawstwie	102
117	9. Pojęcie dyskrecjonalności sędziowskiej w procesie cywilnym	106
129	Część II. Postępowanie rozpoznawcze. Proces	
131	Rozdział III. Organy postępowania rozpoznawczego	
133	1. Sąd – właściwość i skład sądu	114

Strona		Numer
229	2. Referendarz sądowy	171
237	Rozdział IV. Uczestnicy postępowania	
239	1. Zdolność sądowa	180
246	2. Przekształcenia podmiotowe	196
258	3. Współuczestnictwo	210
269	4. Interwencja główna i uboczna	228
284	5. Przyzpozwanie	252
286	6. Udział pełnomocnika w procesie cywilnym	255
315	Rozdział V. Pisma procesowe	
316	1. Zagadnienia ogólne	294
316	2. Forma i postać pism procesowych	295
324	3. Pisma przygotowawcze	301
324	4. Usuwanie braków formalnych i fiskalnych	302
329	Rozdział VI. Pozew	
330	1. Pozew jako pismo procesowe	306
332	2. Pismo niezawierające żądania rozstrzygnięcia sporu	307
333	3. Oczywista bezzasadność powództwa	308
334	4. Powództwo o ustalenie	309
335	5. Skutki wniesienia pozwu. Skutki doręczenia pozwu	310
337	6. Rozdrobnienie i kumulacja roszczeń	311
338	7. Zmiana podmiotowa i przedmiotowa powództwa	312
343	8. Odrzucenie pozwu	321
346	9. Cofnięcie pozwu	323
347	10. Zarzut potrącenia	325
347	11. Powództwo wzajemne	326
348	12. Inne problemy dotyczące pozwu i powództwa	328
351	Rozdział VII. Organizacja postępowania	
354	1. Istota instytucji	330
355	2. Czynności wstępne	331
371	3. Wymiana pism przygotowawczych	343
384	4. Posiedzenie przygotowawcze	358
429	5. Plan rozprawy	399
459	6. Organizacja postępowania a koncentracja materiału procesowego ..	422
485	Rozdział VIII. Doręczenia	
486	1. Zasada oficjalności doręczeń	439
488	2. Rodzaje doręczeń	451
494	3. Doręczenia pomiędzy pełnomocnikami	485
495	4. Doręczenia w trybie art. 139 ¹ k.p.c.	489
497	5. Czas dokonywania doręczeń	493
498	6. Potwierdzenie odbioru	497

Strona	Numer
--------	-------

505	Rozdział IX. Terminy	
-----	----------------------	--

506	1. Rodzaje terminów	502
508	2. Obliczanie terminów procesowych	517
509	3. Zachowanie terminu do wniesienia pisma procesowego	523
511	4. Uchybienie i przywrócenie terminu	531

519	Rozdział X. Zwrot kosztów procesu	
-----	-----------------------------------	--

520	1. Uwagi wstępne	548
521	2. Odpowiedzialność za wynik postępowania	550
522	3. Niezbędność kosztów	551
524	4. Stosunkowe rozdzielanie kosztów	554
526	5. Zwrot kosztów stronie przegranej	556
527	6. Reguła zawinienia	558
528	7. Wzajemne zniesienie kosztów	559
529	8. Zwrot kosztów w razie współuczestnictwa w sporze	560
530	9. Zwrot kosztów w razie udziału prokuratora	561
530	10. Interwencja uboczna a zwrot kosztów	562
531	11. Rozstrzygnięcie o kosztach	563

539	Rozdział XI. Dowody i postępowanie dowodowe	
-----	---	--

540	1. Przedmiot i ocena dowodu	565
542	2. Postępowanie dowodowe	573
544	3. Dowód z dokumentu	578
545	4. Dowód z zeznań świadków	581
547	5. Dowód z opinii biegłego	588
549	6. Oględziny	597
549	7. Przesłuchanie stron	600
550	8. Grupowe badanie krwi	605
551	9. Inne środki dowodowe	608
551	10. Dokumentacja medyczna jako inny środek dowodowy	611
560	11. Zabezpieczenie dowodów	625

567	Rozdział XII. Posiedzenia sądowe	
-----	----------------------------------	--

568	1. Rodzaje posiedzeń sądowych	628
571	2. Organizacja posiedzenia	632
574	3. Protokół z posiedzenia jawnego	636
577	4. Zastrzeżenie do protokołu	640

581	Rozdział XIII. Zawieszenie postępowania	
-----	---	--

582	1. Zawieszenie postępowania z mocy prawa	642
582	2. Zawieszenie postępowania z urzędu przez sąd	643
588	3. Zawieszenie postępowania na wniosek	648
588	4. Skutki zawieszenia postępowania	649
589	5. Podjęcie zawieszzonego postępowania	650
592	6. Umorzenie zawieszzonego postępowania.....	652

Strona		Numer
595	Rozdział XIV. Rozprawa	
596	1. Przygotowanie rozprawy	655
600	2. Przebieg rozprawy	661
606	3. Odroczenie rozprawy	673
607	4. Organizacja rozprawy	675
610	5. Nakłanianie stron do pojednania	680
613	Rozdział XV. Orzeczenia	
614	1. Wyroki	682
627	2. Postanowienia	734
628	3. Zarządzenia	739
629	4. Prawomocność formalna i materialna	741
643	Rozdział XVI. Apelacja	
644	1. Apelacja jako środek odwoławczy – uwagi ogólne	744
646	2. Podmioty legitymowane do wniesienia apelacji	747
647	3. Dopuszczalność wniesienia apelacji ze względu na interes w zaskarżeniu orzeczenia	749
648	4. Skład sądu rozpoznającego apelację	750
649	5. Sposób wniesienia apelacji	751
667	Rozdział XVII. Zażalenie	
668	1. Uwagi ogólne	764
669	2. Dopuszczalność zażalenia	767
671	3. Legitymacja do wniesienia zażalenia	770
672	4. Termin do wniesienia zażalenia	771
674	5. Wymogi formalne i fiskalne zażalenia	774
677	6. Postępowanie wywołane wniesieniem zażalenia	777
679	7. Zażalenie do Sądu Najwyższego	783
681	8. Zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki	787
687	Rozdział XVIII. Skarga kasacyjna	
688	1. Uwagi ogólne	791
688	2. Dopuszczalność skargi kasacyjnej	792
691	3. Wymogi skargi kasacyjnej jako środka prawnego	796
693	4. Wymogi skargi kasacyjnej jako pisma procesowego	798
696	5. Postępowanie przed Sądem Najwyższym	803
699	Rozdział XIX. Skarga o wznowienie postępowania	
700	1. Charakter prawny skargi o wznowienie postępowania	810
701	2. Dopuszczalność i podstawy skargi o wznowienie postępowania	812
704	3. Przebieg postępowania w przedmiocie skargi o wznowienie postępowania	821

Strona		Numer
709	4. Dopuszczalność uchylenia postanowień niekończących postępowania	839
717	Rozdział XX. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	
719	1. Uwagi ogólne	842
719	2. Konstrukcja skargi	843
723	3. Legitymacja do wniesienia skargi	848
725	4. Dopuszczalność skargi	851
728	5. Wniesienie skargi i właściwość sądu	859
729	6. Podstawy skargi	861
731	7. Wymogi skargi	866
737	8. Czynności poprzedzające rozpoznanie skargi przez Sąd Najwyższy	878
739	9. Rozpoznanie skargi	881
745	10. Treść i charakter wyroku uwzględniającego skargę	888
747	Rozdział XXI. Postępowanie odrębne w sprawach małżeńskich	
749	1. Zastosowanie przepisów	890
750	2. Przepisy ogólne	892
763	3. Sprawy o rozwód i o separację	910
779	4. Sprawy o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa	931
780	5. Odpowiednie stosowanie przepisów o postępowaniu w sprawach małżeńskich w sprawach o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami	933
787	Rozdział XXII. Postępowanie w sprawach o unieważnienie małżeństwa	
788	1. Zagadnienia ogólne	934
790	2. Wszczęcie postępowania	940
799	3. Odrębności postępowania w sprawach o unieważnienie małżeństwa przewidziane w przepisach art. 447–451 k.p.c.	970
802	4. Wyrok orzekający unieważnienie małżeństwa	978
809	Rozdział XXIII. Postępowanie w sprawach o stwierdzenie nieważności małżeństwa kanonicznego wg Kodeksu Prawa Kanonicznego z 25 stycznia 1983 r.	
810	1. Uwagi wprowadzające	989
814	2. Proces zwyczajny o stwierdzenie nieważności małżeństwa	997
841	3. Proces o stwierdzenie nieważności małżeństwa skrócony przed biskupem (<i>processus brevior</i>)	1081
847	4. Proces o stwierdzenie nieważności małżeństwa oparty na dokumentach (tzw. proces dokumentalny)	1099
853	Rozdział XXIV. Postępowanie odrębne w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi	
854	1. Zagadnienia ogólne	1107

Strona		Numer
864	2. Zdolność procesowa osób o ograniczonej zdolności do czynności prawnych	1115
865	3. Niedopuszczalność powództwa wzajemnego	1116
866	4. Skutki niestawiennictwa na rozprawę	1117
866	5. Zawieszenie i umorzenie postępowania	1118
867	6. Zawiadomienie domniemanego ojca	1120
868	7. Zawiadomienie prokuratora	1121
868	8. Odpowiednie stosowanie przepisów o postępowaniu w sprawach małżeńskich	1122
875 Rozdział XXV. Postępowanie odrębne w sprawach gospodarczych		
876	1. Postępowanie odrębne w sprawach gospodarczych	1124
878	2. Pojęcie sprawy gospodarczej	1125
881	3. Kwalifikacja sprawy do postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych	1126
885	4. Odpowiednie stosowanie przepisów o procesie w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych oraz ustalanie trybu rozpoznania sprawy	1127
886	5. Podmiotowe ramy postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych	1128
887	6. Przebieg postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych	1129
899	7. Charakter prawny orzeczeń wydawanych w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych	1139
903 Rozdział XXVI. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy		
904	1. Wprowadzenie	1140
905	2. Zakres spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu odrębnym z zakresu prawa pracy	1141
909	3. Strony postępowania	1149
911	4. Właściwość miejscowa i rzeczowa sądu	1152
912	5. Przebieg postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy	1155
918	6. Koszty sądowe i koszty procesu	1165
921 Rozdział XXVII. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych		
922	1. Wprowadzenie	1166
923	2. Sprawy podlegające rozpoznaniu w postępowaniu odrębnym z zakresu ubezpieczeń społecznych	1167
926	3. Strony postępowania	1172
929	4. Skład i właściwość sądu	1179
931	5. Wszczęcie postępowania	1180
933	6. Kognicja sądu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	1185
935	7. Przebieg postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	1188
936	8. Postępowanie dowodowe	1189
937	9. Orzeczenia kończące postępowanie w sprawie	1191
940	10. Środki zaskarżenia	1195
942	11. Koszty sądowe i koszty postępowania	1197

Strona

Numer

945	Rozdział XXVIII. Postępowanie przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów	
-----	---	--

946	1. Uwagi wstępne	1198
947	2. Rodzaje spraw przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów ..	1201
949	3. Charakter prawny postępowania przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Odwołanie i zażalenie od decyzji i postanowień Prezesa Urzędu Regulacyjnego	1202
952	4. Stanowiska dotyczące właściwości Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów	1204

957	Rozdział XXIX. Postępowanie w sprawach własności intelektualnej	
-----	---	--

959	1. Uwagi wstępne	1205
961	2. Przepisy ogólne	1209
963	3. Zabezpieczenie środka dowodowego	1215
966	4. Wyjawienie lub wydanie środka dowodowego	1224
968	5. Wezwanie do udzielenia informacji	1230
971	6. Powództwa szczególne	1239

975	Rozdział XXX. Postępowanie nakazowe	
-----	-------------------------------------	--

976	1. Uwagi wstępne	1242
979	2. Przepisy ogólne regulujące postępowanie nakazowe i upominawcze	1243
979	3. Przesłanki wydania nakazu zapłaty	1244
987	4. Wymogi niezbędne do uzyskania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym/upominawczym	1245
991	5. Postępowanie nakazowe	1248
1010	6. Postępowanie związane z wydaniem nakazu zapłaty	1263
1011	7. Charakter prawny nakazu zapłaty	1264

1025	Rozdział XXXI. Postępowanie upominawcze	
------	---	--

1026	1. Zagadnienia wstępne	1277
1028	2. Podstawy wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym	1278
1031	3. Forma i charakter prawny nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym	1280
1032	4. Zaskarżenie nakazu upominawczego	1281

1039	Rozdział XXXII. Postępowanie uproszczone	
------	--	--

1040	1. Uwagi ogólne	1289
1042	2. Właściwość sądu w postępowaniu uproszczonym	1290
1043	3. Zakres stosowania postępowania uproszczonego – art. 505 ¹ k.p.c. ...	1291
1047	4. Relacje postępowania uproszczonego z innymi postępowaniami odrębnymi	1292
1048	5. Wymogi związane ze składaniem pism procesowych w postępowaniu uproszczonym	1293
1049	6. Odrębności postępowania uproszczonego	1294

Strona		Numer
1065	Rozdział XXXIII. Elektroniczne postępowanie upominawcze	
1067	1. Zagadnienia ogólne	1308
1072	2. Zakres zastosowania	1314
1074	3. Pozew	1320
1080	4. Rozpoznanie sprawy	1330
1083	5. Elektroniczny tytuł wykonawczy	1336
1087	6. Sprzeciw	1342
1089	7. Zakończenie sprawy	1347
1095	Rozdział XXXIV. Postępowanie grupowe	
1097	1. Uwagi wstępne	1353
1097	2. Rys historyczny	1354
1098	3. Pojęcie postępowania grupowego	1355
1099	4. Zakres zastosowania ustawy	1356
1103	5. Charakter prawny postępowania grupowego	1363
1105	6. Przebieg postępowania grupowego	1368
1147	7. Uwagi końcowe	1422
1147	8. Wzory	1423
1159	Część III. Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie nieprocesowe	
1161	Rozdział XXXV. Postępowanie nieprocesowe – przepisy ogólne	
1163	1. Wprowadzenie – cechy stosunków cywilnych	1425
1165	2. Kodeks postępowania cywilnego – znaczenie uregulowania i systematyka Kodeksu	1429
1167	3. Postępowanie nieprocesowe jako tryb równorzędny wobec procesu	1434
1171	4. Ogólna charakterystyka postępowania nieprocesowego	1444
1172	5. Kontrydiktoryjność w wybranych postępowaniach nieprocesowych	1445
1174	6. Inne kryteria rozgraniczenia procesu i postępowania nieprocesowego	1449
1175	7. Regulacja zawarta w przepisie art. 13 § 1 i 2 k.p.c. i jej znaczenie	1451
1175	8. Organy postępowania nieprocesowego	1452
1196	9. Uczestnicy postępowania nieprocesowego a ich legitymacja materialna do działania w postępowaniu. Znaczenie przepisu art. 510 k.p.c.	1467
1198	10. „Interes prawny” na tle art. 510 k.p.c. w związku z 514 k.p.c.	1471
1199	11. Warunki formalne wniosku	1472
1202	12. Posiedzenia sądowe	1474
1202	13. Przebieg postępowania	1475
1208	14. Orzeczenia w postępowaniu nieprocesowym	1478
1209	15. Środki zaskarżania w postępowaniu nieprocesowym	1479
1217	16. Apelacja w postępowaniu nieprocesowym po noweli z dnia 4 lipca 2019 r. do Kodeksu postępowania cywilnego	1486
1221	17. Reguły obowiązujące w zakresie orzekania o kosztach w postępowaniu nieprocesowym	1494

Strona	Numer
--------	-------

1231	Rozdział XXXVI. Sprawy nieprocesowe z zakresu prawa osobowego	
------	---	--

1232	1. Uwagi ogólne	1496
1232	2. Uznanie za zmarłego i stwierdzenie zgonu	1498

1251	Rozdział XXXVII. Postępowanie w sprawie o ubezwłasnowolnienie	
------	---	--

1252	1. Zagadnienia ogólne	1540
1252	2. Przestanki i rodzaje ubezwłasnowolnienia	1542
1254	3. Jurysdykcja krajowa	1547
1255	4. Właściwość sądu	1548
1255	5. Wniosek o ubezwłasnowolnienie	1549
1256	6. Wnioskodawca	1553
1258	7. Uczestnik postępowania	1555
1260	8. Doradca tymczasowy	1557
1263	9. Ustanowienie kuratora	1565
1263	10. Pełnomocnik osoby, której dotyczy ubezwłasnowolnienie	1566
1264	11. Zdolność osoby, dla której ustanowiono doradcę tymczasowego	1568
1265	12. Przebieg postępowania	1570
1270	13. Postanowienia orzekające w przedmiocie ubezwłasnowolnienia	1579
1273	14. Skutki ubezwłasnowolnienia	1585
1274	15. Wzór wniosku o ubezwłasnowolnienie	1587
1275	16. Ubezwłasnowolnienie a ustanowienie kuratora dla osoby niepełnosprawnej	1588

1279	Rozdział XXXVIII. Postępowanie nieprocesowe w sprawach z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli	
------	--	--

1281	1. Sprawy małżeńskie	1589
1294	2. Inne sprawy rodzinne oraz sprawy opiekuńcze	1603
1326	3. Sprawy z zakresu kurateli	1633

1337	Rozdział XXXIX. Postępowanie w przedmiocie podziału majątku dorobkowego małżonków i zniesienia współwłasności	
------	---	--

1339	1. Kodeks postępowania cywilnego – systematyka Kodeksu	1637
1339	2. Systematyka postępowania nieprocesowego	1638
1340	3. Postępowanie z zakresu prawa rzeczowego	1640
1341	4. Charakter współwłasności	1645
1342	5. Zniesienie współwłasności	1646
1351	6. Podział majątku dorobkowego małżonków	1660
1355	7. Nierówne udziały według art. 43 § 2 k.r.o.	1667
1358	8. Rozliczenie nakładów na podstawie art. 45 k.r.o.	1671
1360	9. Skutki sądowego podziału	1672

1367	Rozdział XL. Sprawy z zakresu prawa rzeczowego	
------	--	--

1368	1. Zagadnienia ogólne	1673
------	-----------------------------	------

Strona		Numer
1371	2. Szczegółowe zagadnienia praktyczne w wybranych sprawach z zakresu prawa rzeczowego	1678
1377	3. Zniesienie współwłasności	1686
1382	4. Postępowanie wieczystoksięgowe	1695
1399 Rozdział XLI. Sprawy z zakresu prawa spadkowego		
1401	1. Uwagi wstępne	1710
1411	2. Zabezpieczenie spadku, spis inwentarza, wykaz inwentarza	1722
1417	3. Przyjęcie i odrzucenie spadku	1732
1428	4. Dziedziczenie ustawowe	1756
1438	5. Testamenty	
1450	6. Zarząd spadku nieobjętego	1819
1452	7. Sądowe stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego	1822
1456	8. Akt poświadczenia dziedziczenia	1832
1463	9. Europejskie poświadczenie spadkowe	1845
1464	10. Dział spadku	1847
1470	11. Inne umowy związane ze spadkiem	1856
1472	12. Odpowiedzialność spadkobierców za długi i zachowek	1860
1477	13. Przepisy szczególne dotyczące dziedziczenia gospodarstw rolnych	1875
1478	14. Skutki podatkowe dziedziczenia	1878
1483	15. Ujawnianie praw spadkobierców do nieruchomości nabytych w drodze dziedziczenia	1888
1485 Rozdział XLII. Postępowanie rejestrowe		
1486	1. Pojęcie postępowania rejestrowego	1889
1488	2. Właściwość i skład sądu w postępowaniu rejestrowym	1892
1488	3. Wszczęcie postępowania w sprawach o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego	1893
1499	4. Wpis do Krajowego Rejestru Sądowego i jego podstawa	1912
1502	5. Uchylenie orzeczenia w postępowaniu rejestrowym	1917
1507 Część IV. Postępowanie zabezpieczające		
1509 Rozdział XLIII. Postępowanie zabezpieczające		
1511	1. Uwagi ogólne	1919
1511	2. Charakter i cel postępowania zabezpieczającego	1920
1513	3. Dopuszczalność zabezpieczenia	1922
1517	4. Legitymacja czynna i bierna w postępowaniu zabezpieczającym	1928
1518	5. Przesłanki udzielenia zabezpieczenia	1929
1519	6. Ograniczenia zabezpieczenia	1930
1523	7. Wszczęcie postępowania w przedmiocie zabezpieczenia	1936
1524	8. Właściwość sądu w postępowaniu zabezpieczającym	1937
1527	9. Wymogi wniosku o udzielenie zabezpieczenia	1940
1529	10. Rozpoznanie wniosku o udzielenie zabezpieczenia	1943
1534	11. Sposób zabezpieczenia	1948
1538	12. Forma i przedmiot postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia	1957
1545	13. Zażalenie w postępowaniu zabezpieczającym	1969

Strona		Numer
1546	14. Zmiana i uchylenie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia oraz upadek zabezpieczenia z mocy prawa	1972
1551	15. Naprawienie szkody spowodowanej wykonaniem postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia	1978
1555	16. Wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia	1984
1559 Część V. Postępowania wykonawcze		
1561 Rozdział XLIV. Postępowanie klauzulowe		
1563	1. Charakter prawny postępowania klauzulowego	1991
1564	2. Funkcja postępowania klauzulowego	1992
1565	3. Charakter prawny klauzuli wykonalności	1993
1567	4. Podział tytułów egzekucyjnych	1997
1569	5. Wszczęcie postępowania klauzulowego	2001
1570	6. Przebieg postępowania w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności	2003
1585	7. Wydanie dalszego tytułu wykonawczego	2028
1586	8. Wydanie tytułu wykonawczego w miejsce utraconego	2029
1587	9. Tryb weryfikacji rozstrzygnięć wydawanych w postępowaniu klauzulowym	2031
1601 Rozdział XLV. Postępowanie o wyjawienie majątku		
1602	1. Postępowanie o wyjawienie majątku i jego specyfika	2040
1607	2. Wykaz majątku	2050
1612	3. Przebieg postępowania związanego ze złożeniem wykazu majątku ..	2055
1623 Indeks rzeczowy		

SŁOWO WSTĘPNE

Publikacje wydawane w serii *Meritum* stanowią systemowe opracowania, które w przystępny, jednocześnie kompleksowy sposób pozwalają czytelnikowi nie tylko na zapoznanie się z regulacjami prawnymi, ale także z poglądami wyrażanymi w literaturze i orzecznictwie, w oparciu o przykłady, diagramy i analizy.

Ze względu na obszerność oraz systematykę Kodeksu postępowania cywilnego tom pierwszy opracowania pt. *Postępowanie cywilne. Postępowanie rozpoznawcze i zabezpieczające* zawiera szczegółowe omówienie aktualnie obowiązujących przepisów regulujących postępowanie rozpoznawcze (proces i postępowania nieprocesowe) oraz postępowanie zabezpieczające. Zagadnienia dotyczące postępowania klauzulowego, o wyjawienie majątku, postępowania egzekucyjnego postępowań adjudykacyjnych oraz regulacje z zakresu międzynarodowego i unijnego postępowania cywilnego, a także projektowane zmiany przepisów postępowania cywilnego zostały omówione, z uwzględnieniem systematyki kodeksowej, w drugim tomie opracowania pt. *Postępowanie cywilne. Postępowanie egzekucyjne, arbitrażowe i międzynarodowe*.

Celem niniejszej publikacji, w ramach tomu pierwszego, jest przedstawienie poglądów doktryny i stanowisk wyrażanych w orzecznictwie w zakresie przesłanek, przebiegu oraz zakończenia postępowania rozpoznawczego oraz akcesoryjnego, ale samodzielnego postępowania zabezpieczającego w sprawach cywilnych. Analizy poszczególnych instytucji i instrumentów prawnych nie tylko uwzględniają bogate orzecznictwo, ale także zostały poparte wzorami i przykładami.

Rozpoczęto od prezentacji podstawowych zasad i terminów, jak też przedstawienia instytucji prawa procesowego oraz jego wykładni. W kompleksowy sposób omówiono wszczęcie, przebieg i zakończenie postępowania rozpoznawczego w zwykłym postępowaniu i w ramach postępowań odrębnych. Przedstawiono także szczegółowo wszystkie rodzaje postępowania nieprocesowego. Opisano przebieg postępowania zabezpieczającego i skutków jego przeprowadzenia jako postępowania umożliwiającego osiągnięcie celu postępowania cywilnego.

W związku z powyższym publikacja, która uwzględnia stan prawny na koniec lutego 2021 r., zdaniem Autorów niewątpliwie będzie pomocna zarówno dla osób zajmujących się nauką prawa postępowania cywilnego, jak i dla osób wykonujących zawody prawnicze. Jednocześnie opracowanie stanowi pogłębioną analizę poszczególnych instytucji służących ochronie prawnonprocesowej, przedstawioną w przystępnej i praktycznej formie.

prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ
– redaktor naukowy

Wrocław, marzec 2021 r.

Przepisy ogólne

Łukasz Błaszczak, Magdalena Mazur-Bądel

SPIS TREŚCI

1. Pojęcie sprawy cywilnej (art. 1 k.p.c.)	1	E. Przesłanki związania sądu cywilnego ustaleniami wyroku wydanego w postępowaniu karnym	19
2. Pojęcie drogi sądowej (art. 2 k.p.c.)	6	a. Przesłanka popełnienia przestępstwa	20
3. Klauzula dobrych obyczajów (art. 3 k.p.c.)	8	b. Przesłanka stwierdzenia popełnienia przestępstwa w postępowaniu karnym ...	26
4. Nadużycie prawa procesowego cywilnego (art. 4¹ k.p.c.)	13	c. Przesłanka wydania wyroku przez sąd	27
5. Moc wiążąca wyroku karnego	15	d. Przesłanka prawomocności wyroków karnych	28
A. Rys historyczny instytucji	15	F. Rodzaje wyroków, których ustaleniami związany jest sąd w postępowaniu cywilnym	31
B. Związek sprawy cywilnej ze sprawą karną	16	a. Uwagi ogólne o wyrokach	31
C. Charakter prawny związania wyrokiem karnym	17	b. Wyroki skazujące	33
D. Istota i skutki wynikające ze związania	18	c. Wyłączenie od związania	37
		d. Moc wiążąca wyroków karnych a zmiana kary orzeczonej	39
		e. Moc wiążąca wyroków karnych a zaniechanie wykonania kary	41
		f. Moc wiążąca wyroków a zatarcie skazania	42
		G. Przedmiotowy zakres związania	43
		H. Podmiotowy zakres związania	45

1. Pojęcie sprawy cywilnej (art. 1 k.p.c.)

- 1** Sprawa cywilna jest terminem, którym ustawodawca się posługuje w art. 1 k.p.c. Zgodnie z jego treścią Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach:
- ze stosunków z zakresu prawa cywilnego,
  - prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz
  - prawa pracy, jak również
  - z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz
  - w innych sprawach, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych.

[Problematyka sprawy cywilnej została obszernie omówiona w opracowaniu Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy cywilnej i drogi sądowej w kontekście zagadnienia sprawy konstytucyjnej i domniemania drogi sądu powszechnego z art. 177 Konstytucji* (w:) Ł. Błaszczak (red.), *Konstytucjonalizacja postępowania cywilnego*, Wrocław 2015, s. 5 i n.; Ł. Błaszczak, *Charakter prawny zrzeczenia się roszczenia w procesie cywilnym*, Wrocław 2017, s. 20 i n.].

Termin „sprawa cywilna” pojawił się już w Kodeksie postępowania cywilnego z 1932 r., gdzie w art. 1 wskazywano, iż:

„Kodeks postępowania cywilnego normuje właściwość sądów powszechnych i postępowanie przed tymi sądami w sprawach cywilnych, chyba że ustawy szczególne stanowią inaczej”.

Z kolei z art. 2 k.p.c. z 1932 r. wynikało, że:

„Sądy powszechne rozstrzygają spory o prawa prywatne, chyba że spory te z mocy ustaw szczególnych są przekazane innym sądom lub władzom”.

O ile więc Kodeks postępowania cywilnego z 1932 r. nawiązywał do sformułowania sprawy cywilnej, o tyle nie wyjaśniał bliżej tego terminu. Dopiero w związku z nowelizacją przepisów procesowych z dnia 20 lipca 1950 r., w miejsce ówczesnego brzmienia art. 2 [por. J. Jodłowski, *Nowe drogi polskiego procesu cywilnego. Założenia ideologiczne reformy postępowania cywilnego*, Warszawa 1951, s. 56], wprowadzono zapis, zgodnie z którym „sądy powszechne rozpoznają sprawy cywilne...”, co najogólniej rzecz ujmując oznaczało, że są to spory wynikłe ze stosunków normowanych przez materialne prawo cywilne. Niektórzy przedstawiciele doktryny, szczególnie obcej, już dużo wcześniej formułowali pojęcie sprawy cywilnej [por. Z. Resich, *Dopuszczalność drogi sądowej*, Warszawa 1962, s. 18 i n.; J. Jodłowski, *Nowe...*, s. 55].

Nowela z 1950 r. wyeliminowała z wymienionego przepisu pojęcie sporów o prawa prywatne, na rzecz spraw cywilnych. Obecnie pojęcie sprawy cywilnej w Kodeksie postępowania cywilnego zostało dookreślone poprzez wskazanie kategorii spraw, które zaliczone są do kategorii nadrzędnej, tj. do sprawy cywilnej [por. Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 5 i n.].

- 2** Z powyższego wynika, że art. 1 k.p.c. normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych (sprawy cywilne). Pierwsza kategoria wiąże się zatem ze sporami objętymi pojęciem sprawy cywilnej wówczas, gdy wynikają one ze stosunków materialnoprawnych; druga kategoria wiąże się ze sporami z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz trzecia kategoria jest jedynie ujęta w znaczeniu formalnym [por. M. Szydło, Ł. Błaszczak, *Sprawa antymonopolowa jako przykład sprawy administracyjnej i sprawy gospodarczej*, PS 2005, nr 7–8, s. 138; W. Siedlecki, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 1977, s. 9; W. Siedlecki, *Przedmiot postępowania cywilnego* (w:) J. Jodłowski (red.), *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk

1974, s. 149 i n.], czyli sprawami cywilnymi będą te, które są za takie uznane na podstawie ustaw szczególnych. W związku z tym niekiedy przyjmuje się podział na sprawę cywilną w znaczeniu formalnym i sprawę cywilną w znaczeniu materialnym. Można zatem wyróżnić dwa kryteria charakterystyczne dla wyodrębnienia sprawy cywilnej, mianowicie:

- a) kryterium materialne oraz
- b) kryterium formalne.

Oba kryteria mają istotne znaczenie i determinują pojęcie sprawy cywilnej.

Ad a)

Kryterium materialne zatem będzie wiązało się z ochroną praw podmiotowych wynikających ze stosunków prawnych nie tylko prawa cywilnego, ale również rodzinnego i opiekuńczego, a także prawa pracy. Każda więc sprawa dotycząca ochrony praw podmiotowych będzie traktowana jako sprawa cywilna bez względu na organ właściwy do jej rozstrzygnięcia. Sprawy te z racji ich natury będą wyodrębnione na podstawie kryterium materialnego jako kryterium wiodącego i zasadniczego (i tym samym podstawowego), które wiąże się z określonym stosunkiem prawnym [por. J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2009, s. 25]. Sprawy te są zatem sprawami cywilnymi według ich natury i wskazania kodeksowego, aczkolwiek może zdarzyć się, że sprawa będzie zmierzała do wywołania skutku w zakresie stosunku cywilnoprawnego *sensu largo*, a więc stosunku osobistego, rodzinnego lub majątkowego i również wówczas będzie kwalifikowana do tej kategorii na podstawie samej natury [por. J. Gudowski (w:) T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze*, t. I, Warszawa 2012, s. 22; R. Więckowski, *Dopuszczalność drogi sądowej w sprawach cywilnych*, Kraków 1991, s. 24; także Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 9], w przeciwieństwie do tych, które ze względu na naturę nie są sprawami cywilnymi, jednakże odrębna ustawa nakazuje je za takie uznać, bądź też tych, w których źródło kodeksowe odpada, ale natura danej sprawy i wskazanie przepisu szczególnego nakazuje potraktować je jako sprawy cywilne. Skatalogowanie spraw cywilnych w taki sposób nie świadczy o tym, że ustawodawca wyjaśnił pojęcie sprawy cywilnej, albowiem do tego terminu należałoby podejść z punktu widzenia także samej struktury tworzącej sprawę cywilną i dopiero na tej podstawie wyjaśnić jej istotę [por. Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 10].

Ad b)

Gdy chodzi zaś o sprawy cywilne w rozumieniu formalnym, to natura tych spraw *de facto* nie będzie miała większego znaczenia, bowiem sprawy zaliczane na tej podstawie z natury swojej mogą być sprawami administracyjnymi lub karnymi, a kwalifikowanymi do spraw cywilnych jedynie na podstawie stosownej normy prawnej. Sprawy administracyjne ze swej istoty mogą opierać się na źródłach w postaci norm administracyjnych i stosunku administracyjnego, który jako konstrukcja teoretyczna ukazuje mechanizm działania prawa administracyjnego względem podmiotów, wobec których to prawo jest adresowane [J. Filipek, *Stosunek administracyjnoprawny*, Kraków 1968, s. 90; F. Longchamps, *O pojęciu stosunku prawnego w prawie administracyjnym*, Acta Universitatis Wratislaviensis No 19, Prawo XII, Wrocław 1964, s. 63]. Tym samym trudno tym sprawom przyznać charakter spraw cywilnych w znaczeniu materialnym. W tym względzie ma to dość istotne znaczenie, ponieważ możliwość kwalifikacji do kryterium formalnego warunkowana jest stosowną w tym względzie normą prawną, która jedynie „pozornie ubiera te sprawy w szatę spraw cywilnych”, podczas gdy konstrukcyjnie są one w dalszym ciągu sprawami administracyjnymi. Natura bowiem tych spraw na skutek pewnej kwalifikacji ustawowej nie zostaje zmieniona, a jedynie dochodzi dodatkowe ich ujęcie w nową kategorię prawną, właściwą jedynie z punktu widzenia prawa procesowego cywilnego [por. Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 11; M. Myszło, Ł. Błaszczak, *Sprawa antymonopolowa...*, s. 139]. W przypadku zaś innych spraw, np. karnych, jedynie posiłkowo stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. Sprawy karne wyrastają ze stosunków karnopraw-

nych, które cechują się zasadniczo tym, iż nawiązują się w następstwie popełnienia przez określonego sprawcę czynu zabronionego, brakiem równouprawnienia stron, poddaniem przede wszystkim normom o charakterze kogencyjnym oraz występowaniem charakterystycznej sankcji karnej. Różnią się zatem w istotny sposób od stosunków cywilnoprawnych czy też nawet administracyjnoprawnych.

5 Szczególną postać mają **sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych** wymienione jako osobna kategoria w ramach art. 1 k.p.c., przy czym zakres tego pojęcia w głównych swoich zarysach wskazany został w art. 476 § 2 i 3 k.p.c., a także w wielu ustawach dotyczących prawa zabezpieczenia społecznego.

[Por. W. Sanetra, *Właściwość sądów powszechnych (sądów pracy i ubezpieczeń społecznych) i sądów administracyjnych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych* (w:) M. Błachucki, T. Górznińska (red.), *Aktualne problemy rozgraniczenia właściwości sądów administracyjnych i powszechnych*, Warszawa 2011, s. 86; Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 11 i 12.]

Nie bez przyczyny ustawodawca wyodrębnił w przepisie art. 1 k.p.c. sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych w osobnej grupie obok spraw wynikających ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak i obok spraw, do których stosuje się przepisy tego Kodeksu z mocy ustaw szczególnych. Kategoria spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych mogłaby zostać zakwalifikowana do tych spraw cywilnych, które za takie uchodzą jedynie na podstawie stosownego przepisu ustawy szczególnej, z tą jednak różnicą, że w wypadku tych pierwszych przepisem szczególnym jest art. 459 i 477⁸ § 1 i 2 k.p.c. usytuowany w Kodeksie postępowania cywilnego, a nie w innych źródłach ustawowych. W doktrynie aktualne stało się bowiem pytanie, czy sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych traktować jako sprawy cywilne *sensu largo* (ze względu na ich naturę), czy jako sprawy cywilne w znaczeniu formalnym.

[Por. M. Klimas, *Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 2013, s. 92; R. Więckowski, *Dopuszczalność...*, s. 44 i 45; zob. także M. Sawczuk, J. Mazurek, *Charakter postępowania przed sądami ubezpieczeń społecznych*, PiP 1973, z. 12, s. 51 i n.]. Charakter spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych w doktrynie i orzecznictwie jest dość sporny [por. Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 12.]

Z przepisu art. 1 k.p.c. wynika, że **sprawa cywilna w znaczeniu materialnym** jest sprawą sądową, z racji tego, że Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w wymienionych tam sprawach. Tego rodzaju sformułowanie może budzić określone wątpliwości, albowiem sprawy cywilne mogą być rozpatrywane, poza organem procesowym w postaci sądu, również na poziomie organów pozasądowych w postaci chociażby sądu arbitrażowego. Jeśli nawet sąd arbitrażowy rozpatruje sprawę wynikającą ze stosunków prawnych z zakresu prawa cywilnego czy też prawa pracy, to tego rodzaju sprawa nie traci charakteru sprawy cywilnej przez tę okoliczność, albowiem jest to prawnie irrelevantne dla jej statusu. Można zatem przyjąć, że **sprawa cywilna w znaczeniu materialnym pozostaje taką, bez względu na to, jaki organ jest właściwy do jej rozpoznania**, czego już nie można stwierdzić w odniesieniu do spraw cywilnych w znaczeniu formalnym. W tym bowiem wypadku sprawy, które wynikają z innych stosunków prawnych (np. administracyjnych), uzyskują status spraw cywilnych na podstawie ustaw szczególnych tylko wówczas, jeśli kompetencja do ich rozpoznania zostaje przekazana sądom powszechnym. Nie byłoby zatem możliwości, aby w tej konfiguracji sprawy cywilne o znaczeniu formalnym rozstrzygane były przez inne organy pozasądowe, przynajmniej z punktu widzenia art. 1 i 2 k.p.c.

[Por. J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie...*, s. 25; także Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 15.]

Niezależnie od powyższego należy wskazać na kategorię sprawy konstytucyjnej, która ma charakter nadrzędny względem pojęcia sprawy cywilnej. Sprawa w znaczeniu konstytucyjnym wiążące się z art. 45 Konstytucji RP. Z założenia chodzi o to, że wszelkie sprawy mogą być poddane pod rozstrzygnięcie sądu, ponieważ wiążą się z realizacją prawa do sądu.

Orzecnictwo:

- wyrok SN – Izba Cywilna z dnia 21 maja 2015 r., IV CSK 549/14, Legalis nr 1331210 („Szerokie rozumienie sprawy cywilnej i dopuszczalności drogi sądowej prowadzi do konstatacji, że w zasadzie każde roszczenie procesowe, sformułowane jako żądanie zasądzenia, ustalenia lub ukształtowania stosunku prawnego, niezależnie od merytorycznej zasadności, może być objęte drogą sądową, pod warunkiem, że dotyczy równorzędnych podmiotów. Odnosi się to również do żądania zwrotu nienależnych świadczeń o charakterze publicznoprawnym, dla których podstawę materialną stanowią przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, w szczególności art. 410 § 2 KC.”);
- postanowienie SN – Izba Cywilna z dnia 6 czerwca 2014 r., I CSK 470/13, LEX nr 1523242 („(...) Pojęcie sprawy cywilnej powinno być więc rozumiane szeroko i w żadnym wypadku nie może być uzależnione od oceny zasadności roszczenia, ponieważ ocena taka wykracza poza problematykę procesową (...). W sytuacji, w której sprawa ma charakter sprawy cywilnej, droga sądowa mogłaby być wyłączona tylko wtedy, gdyby przepisy szczególne przekazywały ją do właściwości sądów szczególnych lub innych organów (...). Poza tym (...) przepis przekazujący rozpoznawanie określonych spraw do właściwości innych organów należy – w razie wątpliwości – interpretować ściśle (...).”);
- wyrok SN – Izba Cywilna z dnia 11 kwietnia 2014 r., I CSK 306/13, Legalis nr 11636790 („Ocena charakteru sprawy na podstawie art. 1 KPC zależy od przedmiotu procesu, tj. przedstawionego pod osąd roszczenia i przytoczonego przez powoda stanu faktycznego.”);
- postanowienie NSA z dnia 19 grudnia 2013 r., II GSK 2343/13, Legalis nr 911642 („Zgodnie z art. 1 KPC i art. 2 § 1 KPC cywilno-sądowa ochrona prawna w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest realizowana przez sądy powszechne i sprawujący nad nimi nadzór judykacyjny Sąd Najwyższy, natomiast kognicja sądów administracyjnych przewidziana została wyłącznie w sprawach wymienionych enumeratywnie w art. 83 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 121). Unormowanie tego przepisu stanowi wyjątek od ustanowionej w art. 83 ust. 2 tej ustawy zasady, że od decyzji wydawanych przez organ rentowy w sprawach indywidualnych z zakresu ubezpieczeń społecznych przysługuje odwołanie do sądu powszechnego.”);
- postanowienie SN – Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 4 kwietnia 2012 r., I UK 421/11, Legalis nr 526652 („Sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych dotyczących między innymi ubezpieczeń społecznych – a więc sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 476 § 2 pkt 1 KPC) – są sprawami cywilnymi (w znaczeniu formalnym) i dlatego podlegają rozpoznaniu w postępowaniu cywilnym na zasadach przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego (art. 1 KPC). Organami władzy sądowniczej powołanymi do rozpoznawania takich spraw są wyłącznie sądy powszechne (sądy ubezpieczeń społecznych) i Sąd Najwyższy (art. 2 § 1 KPC), a nie sądy administracyjne. Wynika to również z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), który wyraźnie stanowi, że od decyzji wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przysługuje odwołanie do właściwego sądu w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Jedynie od decyzji wydanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w sprawach enumeratywnie wymienionych w art. 83 ust. 4 tej ustawy przysługuje skarga do sądu administracyjnego.”);
- wyrok SN – Izba Cywilna z dnia 3 grudnia 2010 r., I CSK 163/10, LEX nr 818559 („Zobowiązanie podatkowe nie jest zobowiązaniem cywilnoprawnym, a sprawy dotyczące tych zobowiązań, z oczywistych względów, nie są «sprawami cywilnymi» w rozumieniu art. 1 KPC. W konsekwencji, sądy cywilne nie posiadają kompetencji do kontroli rozstrzygnięć wydawanych przez organy podatkowe ani też kompetencji do wiążącego orzekania w sprawach wymagających aktu tych organów.”).

2. Pojęcie drogi sądowej (art. 2 k.p.c.)

6

Problematyka drogi sądowej wiąże się nie tylko z regulacją kodeksową, ale również z Konstytucją. Od strony konstrukcyjnej droga sądowa została uregulowana w art. 2 k.p.c. W świetle tej normy do rozpoznawania spraw cywilnych powołane są sądy powszechne, o ile sprawy te nie należą do właściwości sądów szczególnych, oraz Sąd Najwyższy (art. 2 § 1 k.p.c.). Nie są rozpoznawane w postępowaniu sądowym sprawy cywilne, jeżeli przepisy szczególne przekazują je do właściwości innych organów (art. 2 § 3 k.p.c.).

Droga sądowa jest zaliczana do kategorii przesłanek procesowych branych pod uwagę przez sąd z urzędu. W świetle przepisów Kodeksu postępowania cywilnego występuje jako ta przesłanka procesowa, która warunkuje przeprowadzenie postępowania sądowego, zaś w przypadku jej braku mamy do czynienia z odrzuceniem pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. [por. Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 34]. Dopuszczalność drogi sądowej oznacza zatem przynależność sprawy do drogi sądowej – sprawy w rozumieniu art. 1 k.p.c., a w konsekwencji brak tej przesłanki staje się przeszkodą procesową, którą określa się zazwyczaj jako niedopuszczalność drogi sądowej [por. Z. Resich, *Dopuszczalność...*, s. 84]. Do kategorii drogi sądowej nawiązują także inne przepisy, jak chociażby art. 379 pkt 1, art. 466 § 1 czy też art. 424¹¹ § 3 k.p.c.

Termin droga sądowa zastosowany został w art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, wprowadzając zakaz ustawowego zamykania drogi sądowej [por. R. Hauser, K. Celińska-Grzegorzczak (w:) R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *System Prawa Administracyjnego*, t. 10, *Sądowa kontrola administracji*, Warszawa 2014, s. 141]. Zgodnie z treścią art. 77 ust. 2 Konstytucji RP ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw. Istota tej regulacji polega na tym, że żadna ustawa nie może zamykać nikomu sądowej drogi dochodzenia naruszonych wolności i praw. Zakaz ten jest wytyczną działania dla ustawodawcy na przyszłość, iż zakazów tego rodzaju wprowadzać nie można. Ma on także znaczenie i wobec prawa obowiązującego, jeśli zawiera ono tego rodzaju zakazy, gdyż podlegają one uchyleniu jako sprzeczne z Konstytucją. Utrzymywanie tego rodzaju zakazów nie tylko byłoby sprzeczne z art. 77, ale i z konstytucyjnym prawem obywatela do sądu [por. W. Skrzydło, komentarz do art. 77 Konstytucji RP (w:) *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz* (stan prawny: 01.03.2013), LEX 2013; także Ł. Błaszczak, *Problematyka sprawy...*, s. 35]. Jak podkreśla A. Zieliński:

„przepis art. 77 ust. 2 Konstytucji nie wiąże jednak pojęcia drogi sądowej z żadnym konkretnych rodzajów postępowania cywilnego. Jest on fragmentem regulacji konstytucyjnej dotyczącej środków ochrony wolności i praw”.

„(...) Z orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, a także wypowiedzi niektórych przedstawicieli doktryny wynika, że art. 77 ust. Konstytucji – w przeciwieństwie do art. 45 ust. 1 Konstytucji – nie dotyczy wszystkich wolności i praw, a jedynie wolności i praw gwarantowanych w Konstytucji” [zob. A. Zieliński, *Zakaz zamykania drogi sądowej (art. 77 ust. 2 Konstytucji) a postępowanie cywilne*, PPC 2012, nr 3, s. 380 i 383].

Z drugiej znów użycie w art. 77 ust. 2 Konstytucji RP pojęcia drogi sądowej nie stanowi przeszkody do stwierdzenia, że dotyczy on realizacji prawa do sądu. Można zatem przyjąć, że zarówno art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, jak i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP gwarantują prawo do sądu, przy czym ta druga regulacja jest rozwinięciem pierwszej.

7

Zagadnienie drogi sądowej w znaczeniu treści wynikającej z art. 2 § 1 i 3 k.p.c. należałoby równocześnie oceniać w perspektywie potencjalnych sporów kompetencyjnych pomiędzy sądami powszechnymi a sądami administracyjnymi (organami administracji publicznej).

meritum

**POSTĘPOWANIE
CYWILNE**

Tom II

**Postępowanie egzekucyjne, arbitrażowe
i międzynarodowe**

redakcja naukowa Izabella Gil

MERITUM

meritum

**POSTĘPOWANIE
CYWILNE**

Tom II

Postępowanie egzekucyjne, arbitrażowe
i międzynarodowe

redakcja naukowa Izabella Gil

MERITUM

1. Charakter prawny postępowania egzekucyjnego

A. Systematyka Kodeksu postępowania cywilnego – część trzecia

- 1 Kodeks postępowania cywilnego wyodrębnia w swej systematyce pięć części. Pierwsza z nich to „Postępowanie rozpoznawcze”, druga – „Postępowanie zabezpieczające” (wyodrębniona z postępowania egzekucyjnego ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 172, poz. 1804). Część trzecia zaś to właśnie „Postępowanie egzekucyjne”. Umożliwia ono prowadzenie **postępowania zmierzającego do przymusowego wykonania obowiązków przewidzianych w tytule wykonawczym stanowiącym podstawę prowadzenia egzekucji**. Wykonanie tych obowiązków odbywa się (a ściślej – może odbywać się, gdyż dłużnik egzekwowany może dopełnić swego obowiązku bez potrzeby sięgania po przymus państwowy) z wykorzystaniem przymusu państwowego, albowiem w wyniku wszczęcia i przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego wierzyciel zostaje zaspokojony z majątku dłużnika nawet wbrew jego woli [Z. Szczurek, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych. Część ogólna*, Sopot 2005, s. 14].

Źródło: opracowanie własne.

- 2 W polskim systemie postępowania cywilnego przewidziano także etap postępowania, występujący pomiędzy postępowaniem rozpoznawczym i postępowaniem egzekucyjnym, tj. **postępowanie klauzulowe**. Systemowo został on zamieszczony w części III zatytułowanej „Postępowanie egzekucyjne”. Usytuowanie przepisów dotyczących postępowania klauzulowego wśród przepisów o postępowaniu egzekucyjnym nie decyduje samodzielnie o charakterze tego postępowania (postanowienie SN z dnia 22 sierpnia 2000 r., IV CZ 57/00, LEX nr 52443). Jest to bowiem postępowanie pod wieloma względami wykazujące samodzielny, autonomiczny charakter różny od postępowania części III k.p.c. – „Postępowanie egzekucyjne”.

Źródło: opracowanie własne.

B. Pojęcie postępowania egzekucyjnego i egzekucji

Postępowanie egzekucyjne stanowi postępowanie niejedolite, jest ono pod wieloma względami złożone. Obejmuje ono swą regulacją zarówno: właściwe postępowanie egzekucyjne, jak i nieegzekucyjne tryby wykonania obowiązku wynikającego z tytułu egzekucyjnego [tak J. Jankowski, *Przebieg postępowania egzekucyjnego, upadłościowego, układowego. Struktura postępowań w ujęciu dynamicznym*, Kraków 1999, s. 19; J. Jankowski (w:) K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 1997, nb 2 i 5 do art. 758 k.p.c.]. Ponadto należy mieć na uwadze, że niektóre z przepisów części I – Postępowanie rozpoznawcze, księgi pierwszej – Proces znajdują odpowiednie zastosowanie do postępowanie egzekucyjnego za sprawą art. 13 § 2 k.p.c.

Postępowanie egzekucyjne „stanowi rodzaj sądowego postępowania cywilnego, obejmującego zespół czynności związanych z egzekucją. Przez egzekucję sądową należy zaś rozumieć zastosowanie przez organy egzekucyjne środków przymusu w celu uzyskania od dłużnika na rzecz wierzyciela świadczenia wskazanego w tytule wykonawczym [por. S. Cieślak (w:) J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, Warszawa 2013, komentarz do art. 730–1088, s. 106–107].

Ingerencja państwa w prawa przyznane podmiotom jest dozwolona jedynie w przypadkach określonych prawem. Prowadzenie postępowania egzekucyjnego jest właśnie taką formą ingerencji w prawa osób, w której wykorzystuje się przymus państwowy. Aby z przymusu tego prawidłowo korzystać, wymagane jest zindywidualizowanie obowiązku w dwóch płaszczyznach:

- a) przedmiotowe zindywidualizowanie obowiązku, jakiego wykonanie chronione jest tym przymusem, następuje co do zasady już w postępowaniu rozpoznawczym, a w przypadku gdy wystawiany jest tytuł egzekucyjny nie pochodzący od sądu, już w tym tytule;
- b) pojawia się także w płaszczyźnie podmiotowej konieczność zindywidualizowania:
  - podmiotu, wobec którego ów przymus zostanie skierowany przez organ egzekucyjny;
  - podmiotu, na rzecz którego przymus ten może być realizowany przez organ egzekucyjny.

Egzekucja nie może być prowadzona przeciwko komukolwiek bez tytułu wykonawczego [K. Korzan, *Glosa do postanowienia SN z dnia 5 lipca 1994 r., I CRN 83/94. Teza 2*, Pal. 1996, nr 1–2, s. 216]. Z tej przyczyny możliwość prowadzenia egzekucji na rzecz lub przeciwko osobie niewymienionej w tytule wykonawczym musi wyraźnie wynikać z przepisów prawa [A. Marciniak, *Glosa do postanowienia SN z dnia 23 stycznia 1996 r., II CRN 194/95. Teza nr 1*, Lex Prestige 7340/1].

Wymagane jest sprecyzowanie w tytule wykonawczym stanowiącym podstawę prowadzenia egzekucji następujących kwestii:

Zindywidualizowanie podmiotów

Zindywidualizowanie przedmiotu

wierzyciela
uprawnionego do
prowadzenia
postępowania
egzekucyjnego

dłużnika, wobec którego
możliwe jest skierowanie
egzekucji

podstawa prowadzenia
egzekucji określa zakres
obowiązków dłużnika
i tym samym zakres praw
wierzyciela

Źródło: opracowanie własne.

C. Cel i funkcja postępowania egzekucyjnego

- 4** **Celem postępowania egzekucyjnego** jest doprowadzenie do przymusowego wykonania obowiązku wynikającego z tytułu wykonawczego [por. S. Cieślak (w:) J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, Warszawa 2013, komentarz do art. 730–1088, s. 106]. Elementem różnicującym normę społeczną od normy prawnej jest możliwość skorzystania z przymusu państwowego w przypadku zagrożenia albo naruszenia normy prawnej.

D. Rodzaje egzekucji

a. Podziały historyczne

Egzekucja personalna

- 5** Jest to stosowana w przeszłości egzekucja zwrócona przeciwko osobie dłużnika, łącząca się z pozbawieniem dłużnika pewnych swobód (wolności). Często utożsamiana jest z pozbawieniem wolności za długi. Pozbawienie wolności zwykle trwało tak długo, jak długo dłużnik, a często jego rodzina, nie wykonali ciężących na dłużniku obowiązków. Prawo starożytnej Grecji stosowało wobec dłużnika, który nie spełnił swego zobowiązania, szczególnie dotkli-

wą sankcję. Dłużnik, który był niewypłacalny, stawał się niewolnikiem wierzyciela. Wierzyciel miał prawo korzystać z dłużnika jak ze składnika swego majątku. Miał w szczególności prawo dokonać jego sprzedaży. Tak surowa kara za długi została z czasem zastąpiona terminowym pozbawieniem dłużnika wolności. W rzymskiej Ustawie XII Tablic znajdował się przepis „przydzielający wierzycielom niewypłacalnego dłużnika, który długów swych nie uiscił. Początkowo dłużnik odpowiadał osobiście, co wyrażało się w tym, że wierzyciele mogli go pokroić na kawałki i podzielić między siebie, ale mogli go też sprzedać na zaspokojenie swoich wierzytelności” [K. Kalicińska, *Wierzytelność w postępowaniu upadłościowym*, Warszawa 1998, s. 15; por. J.M. Rosenberg, *Postępowanie upadłościowe prawie rzymskim*, Gazeta Sądowa 1996, nr 12, s. II, wskazany za K. Kalicińską, *Wierzytelność...*, s. 15; W. Litewski, *Rzymskie prawo prywatne*, Warszawa 1994, s. 394 i 395].

Ten rodzaj egzekucji, co do zasady, stanowi relikw przeszłości. Śladem pozostałości tego rodzaju egzekucji jest obecnie zamiana niezapłaconych grzywien na areszt dłużnika.

Egzekucja realna

W późniejszym okresie rozwoju prawa rzymskiego w miejsce odpowiedzialności personalnej za długi obowiązywać zaczęła zasada odjęcia dłużnikowi całego posiadanego majątku i przekazania na pokrycie zobowiązań wobec wierzycieli.

Obecnie egzekucja ma charakter realny, gdyż zwraca się wobec majątku, a nie wobec osoby dłużnika. Kodeks postępowania cywilnego wyodrębnia:

- egzekucję świadczeń pieniężnych oraz
- egzekucję świadczeń niepieniężnych.

6

b. Egzekucja uniwersalna i syngularna

Egzekucja o charakterze uniwersalnym ukształtowała się już w prawie rzymskim. Od czasów cesarza Augusta dłużnik, który stał się niewypłacalny, lecz nie ze swej winy, mógł sam dobrowolnie przekazać wierzycielom swój majątek w celu jego proporcjonalnego podziału celem zaspokojenia wierzycieli. Dłużnik niewypłacalny, tj. dłużnik, którego długi przewyższały aktywa majątkowe, miał bowiem prawo do egzekucji uniwersalnej zwróconej przeciwko wszystkim jego składnikom majątkowym. W takiej sytuacji był on traktowany w szczególny sposób, albowiem pozostawiano mu podstawowe składniki majątkowe niezbędne do życia, spieniężając lub dzieląc między wierzycieli pozostały majątek służący zaspokojeniu wierzycieli. Dodatkowo nie narażał się na egzekucję zwróconą przeciwko jego osobie oraz nie orzekano wobec niego infamii powodującej ujmę na czci obywatelskiej. W przypadku gdy jego długi nie przewyższały wartości majątku, nie stosowano egzekucji uniwersalnej, przyjmując, że dłużnik sam może spieniężyć swój majątek w celu zaspokojenia roszczeń wierzycieli [por. W. Rozwadowski, *Prawo rzymskie. Zarys wykładu wraz z wyborem źródeł*, Poznań 1992, s. 71].

Prezentowany obecnie podział ma również w pewnej części znaczenie historyczne. Zauważyć należy, że dłużnik odpowiada całym swoim majątkiem obecnym i przyszłym. Jednak w przypadku egzekucji o charakterze syngularnym, postępowanie egzekucyjne dotyczy poszczególnych składników majątkowych dłużnika wchodzących w skład jego majątku.

Pewnych podobieństw do konstrukcji egzekucji uniwersalnej poszukiwać należy np. w prawie upadłościowym. Składniki masy upadłości tworzą bowiem podstawę do realizacji celów tego postępowania, tj. – w dużym skrócie – do proporcjonalnego zaspokojenia wierzycieli upadłościowych w jak najwyższym stopniu.

7

c. Podział egzekucji według kryterium organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne

8 Posługując się tym kryterium wyodrębnienia, wskazać należy na:

- 1) sądową egzekucję prowadzoną przez sąd egzekucyjny jako organ sądowy oraz przez komornika sądowego. Podkreślić należy, że status prawny komornika sądowego przeszedł w 1997 r. (ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji) istotną metamorfozę: od mianowanego urzędnika sądowego jako organu sądowego do funkcjonariusza publicznego wykonującego powierzona mu przez państwo funkcję o charakterze publicznym [por. S. Cieślak (w:) J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. I, komentarz do art. 730–1088, Warszawa 2013, s. 106];
- 2) egzekucję administracyjną prowadzoną przez egzekucyjne organy administracyjne i uregulowaną przepisami ustawy o egzekucji w administracji.

d. Podział egzekucji według kryterium wyróżnienia przedmiotu egzekucji (według rodzaju świadczenia, które w drodze egzekucji ma zostać zrealizowane)

- 9
- Egzekucja świadczeń pieniężnych
  - Egzekucja świadczeń niepieniężnych
  - Dalsze sposoby wyodrębnienia (zarząd przymusowy, sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego)

e. Podział egzekucji według sposobu jej prowadzenia

- 10
- Egzekucja prowadzona w celu zaspokojenia roszczeń wierzyciela
  - Egzekucja prowadzona w celu odebrania przedmiotu (rzeczy)
  - Egzekucja prowadzona w celu wykonania świadczenia na koszt dłużnika
  - Egzekucja związana z zastosowaniem wobec dłużnika grzywny (grzywnien) lub aresztu

E. Zasady prowadzenia postępowania egzekucyjnego

- 11
- **Zasada dyspozycyjności** (w tym: zasada dyspozycyjności formalnej, zasada dyspozycyjności materialnej)

PRZYKŁAD: Organ egzekucyjny nadal związany jest zakresem i sposobem egzekucji określonym przez wierzyciela we wniosku o wszczęcie egzekucji (art. 796 w związku z art. 797 § 1 k.p.c.).

Dopiero, gdy wierzyciel inicjatywy takiej nie wykaże, komornik sądowy może prowadzić, co do zasady, egzekucję w taki sposób, aby doprowadzić do zaspokojenia wierzyciela. Jak stanowi bowiem przepis art. 797 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., we wniosku o wszczęcie egzekucji lub żądaniu przeprowadzenia egzekucji z urzędu wskazuje się świadczenie, które ma być

spełnione. Nie jest natomiast wymagane określenie sposobu prowadzenia egzekucji. Naturalnie do wniosku lub żądania wszczęcia postępowania egzekucyjnego dołącza się tytuł wykonawczy.

Zgodnie z art. 799 § 1 k.p.c. wniosek o wszczęcie egzekucji lub żądanie przeprowadzenia egzekucji z urzędu umożliwia prowadzenie egzekucji według wszystkich dopuszczalnych sposobów, z wyjątkiem egzekucji z nieruchomości. Skierowanie egzekucji do nieruchomości dłużnika oraz składników jego majątku, do których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio, jest możliwe tylko na wniosek wierzyciela. Wierzyciel może wskazać wybrane przez siebie sposoby albo sposoby egzekucji. Organ egzekucyjny stosuje sposób egzekucji najmniej uciążliwy dla dłużnika.

Należy przy tym podkreślić, że zgodnie z art. 803 k.p.c. tytuł wykonawczy stanowi podstawę do prowadzenia egzekucji o całe objęte nim roszczenie i ze wszystkich części majątku dłużnika, chyba że z treści tytułu wynika co innego.

Przejawem zasady dyspozycyjności może być regulacja zamieszczona w art. 822 *in fine* k.p.c. dotycząca dyspozycji jakiej może udzielić wierzyciel co do kontynuowania wstrzymanego uprzednio postępowanie egzekucyjne. Komornik wstrzyma się bowiem z dokonaniem czynności, jeżeli przed jej rozpoczęciem dłużnik złoży niebudzący wątpliwości dowód na piśmie, że obowiązku swojego dopełnił albo że wierzyciel udzielił mu zwłoki. O wstrzymaniu czynności i jego przyczynach komornik niezwłocznie zawiadomi wierzyciela. Na polecenie wierzyciela komornik niezwłocznie dokona czynności, która uległa wstrzymaniu.

- Zasada prawdy (materialnej)
- Zasada kontrydiktoryjności
- Zasada umiarkowanego formalizmu (kryterium terminu, formy i elementu fiskalnego)
- Zasada równości stron postępowania
- Zasada jawności

PRZYKŁAD: Komornik zawiadamia stronę o każdej dokonanej czynności, o której terminie nie była zawiadomiona i przy której nie była obecna, i na jej żądanie udziela wyjaśnień o stanie sprawy (art. 763 k.p.c.). Według art. 766 k.p.c. sąd rozpoznaje sprawy egzekucyjne na posiedzeniu niejawnym, chyba że zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy albo wysłuchania na posiedzeniu stron lub innych osób. W sprawach tych sąd wydaje orzeczenia w formie postanowień.

- Zasada inicjatywy procesowej organów procesowych i egzekucyjnych
- Zasada poszanowania minimum egzystencji dłużnika
- Zasada względności – stosowania środków egzekucyjnych najmniej uciążliwych dla dłużnika, a przynoszących ochronę praw wierzyciela
- Zasada współdziałania wierzyciela z komornikiem sądowym (organem egzekucyjnym)

9788382236934 W01P01

ISBN 978-83-8223-693-4

9 788382 236934

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL